

Goda läsoplevelser för ALLA

Genomförande och resultat

Under våren 2022 påbörjades arbetet med projektet Goda läsoplevelser för ALLA som Svensk biblioteksforening stöttat med 20.000 kr. Vi som initierade projektet ville att alla inom Bjuvs kommun skulle få möjligheten att delta i en läsecirkel på sin egen läsnivå. Gruppen vi vände oss till var personer med intellektuella funktionsnedsättningar, både barn och vuxna. Vårt mål med projektet var att de som deltar på sikt ska känna ett "läsmod" och kunna identifiera sig som läsare. Genom att samarbeta med personalen på skolorna och i daglig verksamhet ville vi sänka tröskeln för dem som deltar. De ska känna att biblioteket är en plats för dem och våga ta kontakt med bibliotekspersonalen. Genom att utforska olika sätt att läsa blir det lättare att ta del av bibliotekets utbud och känna att biblioteksrummet är en plats för dem.

Vi började projektet med att bjuda in till föreläsning med Jenny Friman, författare till boken *Bokcirkel i läst, att skapa läsmod hos personer med funktionsvarianter*. De inbjudna var den personal inom kommunen som arbetar med målgruppen, både inom skolan och med vuxna. Intresset för föreläsningen var stort och det kom 25 personer som lyssnade på föreläsningen. Efter föreläsningen bjöds det på fika och möjligheten att ställa frågor. Många hade funderingar kring om vad just deras deltagare / elever skulle tycka om att delta och uttryckte en del osäkerhet kring möjligheten att samla så olika läsnivåer kring samma berättelse. Eftersom vi fick möjlighet att ha föreläsningen i fysiskt format kunde deltagarna uttrycka sina funderingar direkt till Jenny som gärna svarade och förklarade. Hon upplevdes som väldigt inspirerande och lättillgänglig.

Två grupper hann startas upp innan vårterminens slut. En grupp med vuxna deltagare och en grupp med elever på mellan / högstadiet. Ytterligare två grupper startades efter sommaren, en med vuxna och en grupp med elever på låg / mellanstadiet.

Vi på biblioteket träffar deltagarna två gånger per bok. Mellan dessa träffar ska personalen och deltagarna träffas för att läsa, samtala och på olika sätt vara kreativa utifrån sin läsoplevelse.

Då det är flera vuxengrupper och barngrupper fick vi dela upp ansvaret mellan bibliotekspersonalen utefter de grupper de arbetar med i sitt dagliga arbete. Jag, Edit Djurberg har ansvar för barnen då jag har en barnbibliotekstjänst medan Carina Lindén har ansvar för de vuxna. Nedan följer två redovisningar av vårt arbete under det gångna året.

Grupp 1

Grupp 1 består av sex elever och två pedagoger från särskolan 5-8 på Varagårdsskolan i Bjuv. Eleverna går på mellan / högstadiet och är på olika läsnivåer och har olika stort läsintresse.

Vi valde boken *Eric* av Shaun Tan i samråd med lärarna. Eric är en ungdomsbok men den fungerar för olika åldrar då den ger läsaren utrymme att tolka och bearbeta texten på sin egen nivå samt för att den innehåller väldigt lite text.

Vid den första träffen kom gruppen till biblioteket utan att känna till boken i förväg. Vi presenterade författaren och berättade att han också är konstnär och att en av böckerna han skrivit har blivit film. Sedan visade vi alla böcker av honom som vi hade tillgängliga på biblioteket. Till slut presenterade vi boken vi valt för bokcirkeln genom att tala lite om framsidan samt bläddra lite i den så att de kunde se några av bilderna. Alla deltagare fick varsin bok att ta med sig samt tre frågor att fundera på

medan de läste boken. Frågorna var "jag undrar"- frågor och utgick ifrån Aidan Chambers bok *Böcker i och omkring oss*.

- Var det något du tyckte särskilt mycket om med boken?
- Var det något du inte tyckte om / tyckte verkade konstigt / klurigt?
- Var det något i boken som du kände igen och kan koppla till din egen vardag / upplevelser?

Den sista "Jag undrar"-frågan Chambers vill ha svar på är om läsaren kan finna några kopplingar i texten. Den frågan kan uppfattas som ganska abstrakt så i nuläget har vi valt att formulera om den frågan och fråga om de kan finna några kopplingar mellan det de läser och sin egen vardag.

Några veckor senare fick vi veta att de var klara med boken och bjöd in dem till ett samtal på biblioteket. Med sig hade de en utställning som de arbetat på under den gångna tiden. Pedagogerna klargjorde att de inte hade lagt någon fokus på frågorna utan låtit eleverna utforska boken själva, för att sedan komma med egna förslag på hur de skulle arbeta vidare. De hade tagit fasta på att insidan av bokomslaget såg ut som kuverten till flygpost så de bestämde sig för att arbeta med brevskrivande som tema.

Samtidigt som de berättade om sitt arbete antecknade vi i punktform på en whiteboard. Detta för att ännu tydligare lyfta fram deras prestationer för dem själva. Av ovan nämnda beskrivning framgår det vilka ämnen de vävt in i sitt arbete med boken:

- De har lärt sig om Australien, författarens hemland och därmed arbetat inom geografiämnet.
- De har talat och skrivit på engelska, bland annat skrev de ett brev till författaren.
- De har läst, skrivit och lyssnat på svenska. De gjorde en liten guidebok om Bjuv till bokens huvudperson.
- De har både arbetat digitalt (medie och informationskunnighet) och analogt (bild) när de framställde utställningen.
- De har arbetat både med att skriva och läsa berättelser / fiktion samt fakta (svenska).

Den fina utställningen fick hänga på bibliotekets barnavdelning i en månad under sommaren och sågs och kommenterades positivt av biblioteksbesökarna.

Vid avslutningen på våren hade ett av barnen i gruppen önskat att nästa bok är en bok av en japansk författare och det har vi försökt att ta fasta på. Boken vi valde heter *Katten som inte hade något namn* av Fumiko Takeshita.

Innan jul 2022 var de klara med boken och ville komma till biblioteket för att berätta vad de arbetat med. Även denna gång hade de med sig material till en utställning. De hade också förberett en presentation, både digitalt och analogt. Varje elev hade övat inför tillfället på att presentera inför grupp och stämningen var lite pirrig. Här kommer en kort sammanfattning i punktform.

- De har arbetat i bildämnet med att skapa både analoga och digitala bilder. De har också sökt på bilder skapade av andra genom att bildgoogla och skapat bilder med hjälp av instruktionsfilmer på Youtube.
- De har lärt sig om japanska traditioner, hur japanska byggnader och städer kan se ut samt hur japansk text ser ut.
- De har skrivit egna dikter om sin omgivning, inspirerade av ett uppslag i boken.
- De har sökt på japanska tidningar i Pressreader.
- De har lagat japansk ramen på hemkunskapen.
- De har, precis som katten i boken, besökt ett kafé där de fick beställa och betala själva.

- En elev gjorde en egen faktatext om katter.
- De har tränat på att redovisa inför grupp.

GRUPP 2

Grupp två består av sex elever och tre pedagoger från särskolan (f-4) i Bjuv. Eleverna går på låg / mellanstadiet och är på olika läsnivåer och har olika stort läsintresse.

Några som besökte vårens utställning av arbetet med *Eric* var lärarna som arbetade i den andra anpassade grundskolan i Bjuv, med de yngre barnen. De var också närvarande vid Jenny Frimans föreläsning under våren men ansåg att bokcirkeln skulle vara för utmanande för den gruppen de hade just då. Men efter att ha sett utställningen blev de inspirerade att själva delta till hösten.

Vi började med att bjuda in dem till en filmvisning som vi brukar ha för förskolorna i kommunen. Vi brukar alltid välja en kort barnfilm som passar för barn i åldrarna 3-6 och som är skapad med en barnbok som förlaga. Denna gång föll valet på *Tänk om...* av Lena Sjöberg. Vi presenterade boken för dem och såg till att de kunde låna med sig ett exemplar till gruppen. De har under hösten arbetat kreativt kring de ämnen som boken berör. Filmvisningen blev en positiv upplevelse för gruppen och upplevdes som ett trevligt avslut på arbetet med boken. De har arbetat med inspiration av vårt projekt helt på egen hand och skapat en utställning som vi blev inbjudna till på skolan. Nu har utställningen flyttat in på biblioteket. Genom att visa deras utställning på biblioteket vill vi skapa mer läslust och inspiration så att de vill arbeta vidare med nästa bok under nästa termin. Då de båda skolorna utställningar visas under samma period på biblioteket hoppas vi också på att lärarna kan ta inspiration av varandras arbeten.

LSS-bokcirkel

Bokcirkelgrupp 1:

8 deltagare och två personal från Daglig Verksamhet, och tre bibliotekarier.

Upptart: Bibliotekarier och personal från Daglig Verksamhet träffades för att lägga upp planen för bokcirkel. Enades också om boken *Bortbytingen* av Selma Lagerlöf. Bokade in tider vilket inte är helt lätt. Det ska fungera för verksamheten, personalen ska ha möjlighet att komma ifrån och även vi bibliotekspersonal ska hitta tider som passar. Chefen för Daglig Verksamhet är positiv till initiativet om bokcirkel på lättläst, men när det kommer till personalfördelning och vikarier uppstår problem. Vi har alla varit flexibla så det har gått att lösa.

Första träffen: vi träffades på biblioteket och startade med att fika och presentation. Sedan visade vi boken och pratade lite om Selma Lagerlöf. Deltagarna var intresserade av Selmas liv, vem hennes kärlek var, om boken Nils Holgersson. Personalen berättade om att de kommer att ha läsestund på Daglig Verksamhet varje onsdag.

Andra träffen: träff på biblioteket. Med sig hade deltagarna en låda där en liten trollunge låg nedbäddad i. De berättade om att de har läst ett kapitel i veckan och pratat om handlingen. Har hängt upp text och bilder kring handlingen på en tvättlina i läsrummet. I samtalet berättade de om Selma och hennes kärlek, handlingen i boken återberättades. Dock hade de inte hunnit med sista kapitlet som vi då läste tillsammans på träffen. Personalen berättade att de tänker skapa något utifrån berättelsen och kanske även dramatisera den. Vi på biblioteket hoppas på att få se detta.

Samtalen rörde sig om:

- Att mannen och trollmor tappade ungen, det var hemskt
- Att trollmor gjorde precis som människorna
- Mannen var otäck, inte snäll
- Så hemskt att trollmor tog människoungen
- Trollungen var ful – trollmor borde ju tycka att hennes barn var vackrast
- Maten som trollungen fick, grodor, spindlar m.m. fascinerade deltagarna

Deltagarna upplevdes som lite försiktiga, tog lite tid innan de berättade. Inför nästa bok ska vi skicka med några frågor, till exempel vad tyckte ni var bra, mindre bra och vad tycker ni är konstigt/svårt att förstå. Vi tror att det blir lättare för deltagarna att förbereda sina tankar om handlingen och läsningen. Att vi inte gav några frågor inför första boken var att vi inte ville att deltagarna skulle känna någon press, krav att prestera. Men det kan vara svårt att komma på något att säga och då kan frågorna vara ett hjälpmedel.

Eftersom vi inte skulle träffas förrän efter sommaren, visade vi bara nästa bok.

Tredje träffen: till denna träff har vi läst *Prästen med blått hår* av Martin Palmqvist. Deltagarna har läst, diskuterat innehållet speciellt kvinnliga präster och hårfärg. Hade väldigt roligt när det nämndes sexparty i kyrkan. Deltagarna bakade mördegskakor som ser ut som präster med blått hår, bjöd in en präst för att kunna ställa frågor till honom. Inför detta möte läste prästen boken för att kunna samtala om den. Deltagarna tyckte boken var rolig att läsa. En av personalen har läst högt medan deltagarna följer med i texten då de har var sin bok. Enligt personalen har deltagarna varit mycket aktiva i samtal kring innehållet och träffarna på biblioteket är mycket efterlängtade och uppskattade hos deltagarna.

Bokcirkelgrupp 2, LSS i Billesholm

4 deltagare och två personal och 2 bibliotekarier.

Uppstartsmöte då vi presenterade boken *Stjärnlösa nätter* av Arkan Asaad, pratade lite om vad man tycker om att läsa.

Två bokträffar har vi nu hunnit med. *Stjärnlösa nätter* av Arkan Asaad och *En oväntad vänskap* av Philippe Pozzo di Borgo har hunnit läsas och diskuterats. Några av deltagarna inleder med en summering av handlingen och därefter försöker vi prata om vad de tycker om och inte tycker om i boken. En av deltagarna har skrivit ner stycken ur boken som han tycker är intressanta, och som han sedan läser upp för oss. Han har hittat sin form för att minnas, och på så sätt kunna berätta får oss i bokcirkeln. Som deltagare får vi då en bra bild av det som han tycker är mest intressant och att man då kan fånga upp detta i ett samtal. En av deltagarna inledde båda träffarna med att hon inte tyckte om böckerna. Under boksamtalet stod det klart att det var en av huvudpersoner deltagarna inte tyckte om, det har gjordet var "dumt eller konstigt". Med konstigt menade hon stal och körde för fort och slogs. Ofta associerade deltagarna till egna tankar och handlingar.

Alla fyra bokcirkelarna kommer att fortsätta till våren med nya böcker. Deltagarna har fått önska teman på läsningen.

Sammanfattning

Vårt mål med projektet var att erbjuda personer med intellektuella funktionsnedsättningar i kommunen en möjlighet att delta i en läsecirkel. Vi ville att de skulle utveckla läsmod och identifiera sig som läsare och uppleva biblioteket som en plats för dem även utanför skolan eller LSS-gruppen. Under träffarnas gång har vi lärt känna dem och sett mönster i hur de läser och tolkar böckerna de läser vilket har givit oss viktiga verktyg i vårt arbete med målgruppen. Både vuxengrupperna och barngrupperna har varit väldigt givande att arbeta med och har fyllt oss med mycket positiv energi och en känsla av att vi gör något viktigt. Även om projekttiden är slut kommer vi att fortsätta arbeta med grupperna i denna form då det blivit en del av den ordinarie biblioteksverksamheten.

Vidare diskussion

Arbetar du på liknande sätt eller på lättlästa bokcirkel? Kanske vill du som vi diskutera vilka böcker du kan erbjuda med andra likasinnade? Du är välkommen att gå med i vår Facebookgrupp Lättlästa bokcirkel www.facebook.com/groups/llbokcirkel/

Litteratur:

Asaad, Arkan. (2015) *Stjärnlösa nätter*. Lund: Vilja förlag.

Friman, Jenny. (2020) *Bokcirkel i Lättläst. Att skapa läsmod hos läsare med funktionsvaranter*. Malmö: LL-förlaget.

Lagerlöf, Selma. (2020) *Bortbytingen*. Lund: Vilja förlag.

Palmqvist, Martin. (2016) *Prästen med blått hår*. Lund: Vilja förlag.

Pozzo di Borgo, Philippe. (2015) *En oväntad vänskap*. Lund: Vilja förlag.

Sjöberg, Lena. (2010) *Tänk om...* Stockholm: R&S.

Takehita, Fumiko. (2021) *Katten som inte hade något namn*. Stockholm: Trasten.

Tan, Shaun. (2015) *Eric*. Stockholm: Kabusa.